

9 Σεπτεμβρίου 2023

Τον βάτραχο δεν τον πιάνεις εύκολα· όπως ακριβώς τον πονηρό λογισμό!

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#)

Ο όσιος Ιωάννης, συγγραφέας της Κλίμακος μας δίνει μια θαυμάσια εικόνα της συμπεριφοράς και της δράσεως του πονηρού λογισμού στον ανθρώπινο νου με την ανύποπτη και αφανή, για τον πνευματικό αγωνιστή, παρέμβασή του στην μετατροπή ενός αγαθού λογισμού σε πονηρό!

Ο λογισμός αυτός εικονίζεται στο κείμενο της Κλίμακος με την μορφή του αθώου και ουσιαστικά ακίνδυνου, στην πραγματική και φυσική του εικόνα, για την ανθρώπινη ζωή βατράχου.

Γράφει λοιπόν ο όσιος Ιωάννης:

«Μερικές φορές, καθώς αντλούσαμε νερό από τις πηγές, αντλήσαμε μαζί με αυτό, χωρίς να το καταλάβουμε, και έναν βάτραχο. Παρόμοια πολλές φορές καθώς καλλιεργούμε τις αρετές, υπηρετούμε και τις κακίες που χωρίς να φαίνονται είναι

μπλεγμένες μαζί τους.

Επί παραδείγματι, με τη φιλοξενία συμπλέκεται η γαστριμαργία, με την αγάπη η πορνεία... με τη φρόνηση η πονηρία, με την πραότητα η υποουλόγητα και η νωθρότητα και η οκνηρία και η αντιλογία και η ιδιορρυθμία και η ανυπακοή. Με την σιωπή η διδασκαλική υπεροψία. Σε όλα αυτά ακολουθεί σαν κοινό κολλύριο ή μάλλον δηλητήριο, η κενοδοξία».

Σύμφωνα με το κείμενο αυτό του οσίου Ιωάννου της Κλίμακας, το πρόβλημα της θεοφιλούς κατακτήσεως της νήψεως, της κορυφαίας αυτής αρετής της ορθοδόξου βιωτής, εντοπίζεται στην δυνατότητα του πνευματικού αγωνιστού, του πιστού, να αντιλαμβάνεται την παρουσία και τις κινήσεις στο νου του, του απεχθούς αυτού βατράχου και να εξουδετερώνει έγκαιρα την κακοποιό, εις βάρος του αγιασμού του, δραστηριότητά του.

Προϋπόθεση βέβαια για την ύπαρξη της ικανότητας αυτής του πνευματικού αγωνιστή είναι η καθαρότητα του νου του από εμπαιθείς λογισμούς και παθογόνα νοήματα, δηλαδή η καθαρότητά του από τα ποικίλα πάθη.

Όσο περισσότερο καθαρίζεται από τα πάθη ο πνευματικός αγωνιστής, τόσο καθαρότερα μπορεί να αντιλαμβάνεται στο νου του την παρουσία του πονηρού βατράχου.

Επομένως το κυνηγητό του βατράχου, στο οποίο αποδύεται ο αγωνιστής, συμπίπτει με την κάθαρση του νου, επειδή η παθογένεση των πονηρών λογισμών στην ανθρώπινη ψυχή δημιουργείται και εμπεδώνεται, ως τρόπος προσωπικής ζωής, από τον επιδέξιο και ακοίμητο μάστορα και τεχνίτη της δημιουργίας των παθών, τον δαιμονικό λογισμό, από την χορεία των πνευμάτων της πονηρίας, τα οποία ακούραστα κυκλώνουν συνεχώς τον ανθρώπινο νου.

Κυνηγώντας λοιπόν τον βάτραχο, τον πονηρό λογισμό, ο πνευματικός αγωνιστής κάνει ουσιαστικά βήματα προς την καθαρότητα του νου για την κατάκτηση της νήψεως. Προλαμβάνει έτσι τον σκοτασμό του νου, την καταλυτική αιχμαλωσία και υποδούλωσή του στην κυριαρχία των παθών.

-Γιατί άραγε ο όσιος Ιωάννης ο Σιναΐτης, ο συγγραφέας της Κλίμακας, ονομάζει ή χαρακτηρίζει τον πονηρό λογισμό βάτραχο;

Επειδή πιστεύει βέβαια ότι το μικροσκοπικό αυτό ζώακι, ο βάτραχος, έχει χαρακτηριστικά κινήσεως και δράσεως, τα οποία συμπίπτουν κατά ένα μεγάλο μέρος με τις δόλιες συμπεριφορές του πονηρού λογισμού! Όπως λ.χ.,

1) Το πηδηχτό περπάτημα του βατράχου που του επιτρέπει να κάνει αιφνίδιες κινήσεις και απρόβλεπτες, ως προς την κατεύθυνση τους, για εκείνον τον άνθρωπο που θα ήθελε να τον συλλάβει.

2) Καθώς το δέρμα του βατράχου είναι συνήθως υγρό και γλοιώδες από τον βυθισμό του στην ελώδη κατοικία του, προσθέτει το γεγονός αυτό μια ακόμη δυσκολία πιασίματος του βατράχου. Τον βάτραχο δεν τον πιάνεις εύκολα! Όπως ακριβώς τον πονηρό λογισμό!

3) Ιδιαίτερα ο υγροβάτραχος έχει την δυνατότητα να εξαφανίζεται απρόοπτα στα βαθιά λασπώδη ύδατα της κατοικίας του αυτής. Κρύβεται αιφνίδια και αιφνίδια εμφανίζεται. Βυθίζεται και αναδύεται, κυριαρχεί με άνεση στον υγρό όγκο του έλους του. Και τέλος,

4) Με την αποκρουστική, για τα ανθρώπινα μάτια, εικόνα του, αλλά και για τον φόβο τυχόν μόλυνσεως, ο άνθρωπος δεν γίνεται ποτέ οικείος με το μικρό αυτό και άφιλο από τη φύση του ζώακι. Τον βάτραχο οι περισσότεροι άνθρωποι τον απεχθάνονται, τον «σιχαίνουνται»! Έτσι βέβαια πρέπει να συμπεριφέρονται και στον πονηρό λογισμό.

Ήδη λοιπόν αυτά και μόνο τα χαρακτηριστικά του βατράχου, κατά ένα μεγάλο μέρος, αντιστοιχούν και στον πονηρό λογισμό. Το «περπάτημα» του πονηρού λογισμού είναι «πηδηχτό»! Ακόμα κι αν έχεις μάτι νηπτικό, μόλις τον βλέπεις μέσα σου, τον χάνεις γρήγορα από το οπτικό πεδίο του νου σου, για να σε αιφνιδιάσει κάποια άλλη στιγμή, με μια άλλη παρόμοια συμπεριφορά του και με τη δαιμονική μάσκα κάποιων άλλων δόλιων, πιθανώς «αγαθών», λογισμών.

Τον πονηρό λογισμό δεν μπορείς, μόλις τον ιδείς μέσα σου, να τον «πιάσεις»! Δηλαδή να κατανοήσεις και να συγκρατήσεις το ιδιαίτερο νόημα του για την προσωπική πνευματική σου ζωή. Από τη φύση του είναι επιδεκτικός πολλών ερμηνειών και εκτιμήσεων. Γι' αυτό εξάλλου τον λόγο, συσκοτίζει πολλές φορές το ιδιαίτερο νόημά του, για να σου προκαλέσει απορίες και ερωτήσεις, χωρίς διαφωτιστικές απαντήσεις για τη δική σου προσωπική πειρασμική προσβολή.

Στον νυκτερινό ουράνιο θόλο του σύμπαντος υπάρχουν κάποιες φορές διάττοντες αστέρες! Μας δείχνουν για κλάσμα δευτερολέπτου την τροχιά τους, για να χαθούν αμέσως από το ανθρώπινο μάτι στο βαθύ και χαώδες απέραντο νυκτερινό σκοτάδι!

Δεν υπάρχουν όμως διάττοντες αστέρες μόνο στον φυσικό ουρανό. Υπάρχουν και διάττοντες πειρασμικοί λογισμοί στην ανθρώπινη ψυχή, που την αιφνιδιάζουν και την προβληματίζουν, πολύ περισσότερο βέβαια από το αιφνίδιο πήδημα του

βατράχου μέσα στο σκοτεινό νερό του έλους!

«Ομιλούν, παρατηρεί ο όσιος Ιωάννης της Κλίμακας, οι πιο ακριβολόγοι από τους γνωστικούς Πατέρας και για μια άλλη έννοια, λεπτότερη από τις προηγούμενες, η οποία σύμφωνα με ορισμένους αποκαλείται «παραρριπισμός του νοός» (σ.σ.: έντονο και αιφνίδιο δαιμονικό φύσημα στο νου). Αυτή η έννοια παρευθύς, χωρίς να μεσολαβήσει χρόνος ή λόγος ή εικόνα, παρουσιάζει με περισσότερη οξύτητα το πάθος στον άνθρωπο. Ανάμεσα στα πνεύματα του κακού τίποτε δεν υπάρχει πιο ταχύ και πιο αδιόρατο. Με μόνη την λεπτή και απλή ενθύμηση, αχρόνως, αφθάστως, σε πολλούς δε και αγνώστως παρουσιάζεται μέσα στην ψυχή. Εάν δε κάποιος μπόρεσε δια μέσου του πένθους να κατανοήσει την λεπτότητα αυτού του πνεύματος, αυτός μπορεί να μας διδάξει πως γίνεται με μόνη την δράση, με ένα ανεπαίσθητο βλέμμα και άγγιγμα χεριού και άκουσμα μελωδίας, χωρίς καμιά έννοια και σκέψη, να πορνεύσει εμπραθώς η ψυχή».

Ο πονηρός λογισμός είναι πράγματι ένας βάτραχος επικίνδυνος. Έχει δυστυχώς στη διάθεση του όλο τον «ουρανό» του ανθρώπινου νου και όλο τον αδιάστατο χώρο του ανθρώπινου ψυχισμού. Είναι σε θέση να περπατάει όχι μόνο τον σαρκικό χώρο, αλλά και τον πνευματικό. Κυκλοφορεί άνετα και εν αγνοία μας, τις πιο πολλές φορές, στους εσωτερικούς αλλά και στους εξωτερικούς χώρους της υπάρξεως! Στο νου μας, στα αισθήματά μας, στις αισθήσεις μας και στις επιθυμίες μας, αλλά και στις συμπεριφορές μας, και στις πράξεις και στα έργα μας. Κυκλοφορεί μέσα και έξω στους χώρους αυτούς σαν να είναι στο σπίτι του!

Ο όσιος Μακάριος ο Αιγύπτιος θα επιβεβαιώσει το γεγονός αυτό με τον φωτισμό της δίκης του πνευματικής εμπειρίας.

«Ο κόσμος κυριαρχείται από το πάθος της κακίας και δεν το γνωρίζει. Δυστυχώς υπάρχει πυρ ακάθαρτο (πονηρό), το οποίο φλογίζει την καρδιά και από εκεί διατρέχει όλα τα μέλη και προτρέπει τους ανθρώπους σε πράξεις ασέλγειας και σε μύρια κακά. Αυτοί λοιπόν που ερεθίζονται («γαργαλίζονται») και ηδονίζονται, πράττουν την πορνεία μέσα στην καρδιά τους πρώτα και, όταν το κακό μεγαλώσει, φτάνουν στην φανερή πορνεία. Έτσι γίνεται και με τα αλλά πάθη της φιλαργυρίας, της κενοδοξίας, της οικήσεως, του ζήλου και του θυμού. Λοιπόν η αμαρτία (ο πονηρός λογισμός) προκαλεί όλα αυτά τα πάθη και η ψυχή ευφραينوμένη βαρύνεται με το κακό της μεγάλης αυτής αμαρτίας».

Αλλά τότε και από ποιό χώρο ξεκίνησε το έργο του ο πονηρός λογισμός και με ποιό τρόπο απεκάλυψε τη δόλια και καταστροφική του παρουσία για την ανθρώπινη ψυχή;

Η πρώτη παρέμβαση του πονηρού λογισμού, του βατράχου, στον ανθρώπινο νου.

Ο διάλογος του όφεις με τους πρωτόπλαστους, στον παράδεισο, παρουσιάζεται ως μεθοδική παρέμβαση του βατράχου, του πονηρού λογισμού, στον ανθρώπινο νου, προκειμένου να εξουδετερωθεί ο αγαθός λογισμός της Εύας, η εμμονή της στην τήρηση της παραδείσιας εντολής του Θεού και να διολισθήσει εκείνη, μέσω της δαιμονικής αυτής παρεμβάσεως, στην παρακοή και την αθέτηση της εντολής του Θεού.

Οι πρωτόπλαστοι κατά την παραλαβή της συμβουλής προς αυτούς του Θεού, να μη φάγουν τον καρπό του δένδρου του καλού και πονηρού, επειδή το αποτέλεσμα θα είναι γι' αυτούς ολέθριο και καταστροφικό, είχαν την απαραίτητη νήψη για να συλλάβουν την νοηματική καθαρότητα του μηνύματος του Θεού. Φρόντισαν δε να το διαφυλάξουν στον νου τους το μήνυμα αυτό, να μη το λησμονήσουν, ώστε να είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν την συμβουλή του Θεού.

Όμως ο όφεις με απλότητα και αφέλεια μεστή πονηρίας δαιμονικής και με υποκριτική φιλική διάθεση, η οποία κάλυπτε στεγανά την επικίνδυνη απειλή της επιχειρούμενης από αυτόν παραπλανήσεως, διευκολύνει τον βάτραχο να εισέλθει ανύποπτα στον νου της Εύας.

«Και είπε ο όφεις τη γυναικί, τί δη είπεν ο Θεός, ου μη φάγητε οπό παντός ξύλου του εν τω παραδείσω;»

Η Εύα, στην οποία απευθύνεται ο όφεις, καθώς έχει ακόμη καθαρό το νου της από σκέψεις και ιδέες πονηρές, τελούσε σε εγρήγορση και νήψη και για το λόγο αυτό, έσπευσε να διορθώσει το λάθος (το ψεύδος) του όφεις, προκειμένου να αποκαταστήσει την αλήθεια των λόγων του Θεού.

«Και είπε η γυνή τω όφει, από καρπού του ξύλου του παραδείσου φαγούμεθα, από δε του καρπού του ξύλου, ο εστίν εν μέσω του παραδείσου, είπε ο Θεός, ου φάγεσθε απ' αυτού, ου δε μη άψησθε αυτόν, ίνα μη αποθάνητε».

Το τελευταίο τμήμα των λόγων της Εύας «ου μη άψησθε αυτόν», δείχνει την αθωότητα και την καθαρότητα του νου και της σκέψεως της Εύας, εφόσον οι λόγοι αυτοί δεν περιέχονται στην απαγορευτική εντολή του Θεού. Η Εύα δεν αντιλαμβάνεται την πονηρία του όφεως και εκλαμβάνει προφανώς τον διάλογο μαζί του μέσα στο πνεύμα της παραδείσιας, από κάθε άποψη, καθαρότητας. Φαίνεται να είναι «παγιδευμένη» στην παραδείσια αθωότητα. Για τον λόγο αυτό, εξάλλου, ο όφις επιμένει!

Ύστερα από το ψεύδος της απολυτοποιήσεως της εντολής του Θεού, ότι δήθεν αυτή αφορούσε σε όλα τα δένδρα του παραδείσου, προκειμένου να κλονίσει με ισχυρότερο επιχείρημα, την αντίσταση της Εύας στην ανυπακοή, διαψεύδει άμεσα πλέον και με απόλυτο, καθησυχαστικό τρόπο γι' αυτήν, την απειλή του «δήθεν» επικρεμάμενου θανάτου, στην κεφαλή των πρωτόπλαστων, στην περίπτωση της παρακοής.

Με τους λόγους του ο όφις καθησυχάζει την Εύα, ότι, αν φάγουν τον απαγορευμένο καρπό, όχι μόνο δεν θα πεθάνουν, αλλά αντίθετα θα ανοίξουν τα μάτια τους και θα ιδούν μια νέα εικόνα του εαυτού τους τόσο λαμπρή και μεγαλειώδη, που θα μοιάζουν με θεούς. Ακόμη δε, θα πλουτισθεί η γνώση τους και θα γνωρίσουν καλύτερα όχι μόνο το καλό που ήδη ξέρουν αλλά και το πονηρό, το οποίο δεν γνωρίζουν. Θα αποκτήσουν μια νέα γνώση και θα γευθούν μια νέα εμπειρία, την οποία μόνο οι θεοί γεύονται και γνωρίζουν.

Ο όφις, προσπαθώντας να πείσει την Εύα να παραβεί την εντολή του Θεού, επιδίωξε να φθάσει στον σκοπό του μέσα από την πρόκληση και τον ερεθισμό των ψυχοδυναμικών λειτουργιών του αδαμικού ανθρώπου.

Ο πονηρός δαιμονικός λογισμός δεν μπορούσε να περιορισθεί μόνο στο διανοητικό πεδίο του προσώπου αυτού, επειδή η επιθυμητή για τον όφι παράβαση της εντολής του Θεού δεν ήταν πρόβλημα μόνο του νου του αδαμικού ανθρώπου αλλά της συνολικής ψυχοσωματικής του δυναμικής. Για το λόγο αυτό, ο πονηρός όφις προκάλεσε και αφύπνισε τους ισχυρούς εκείνους ψυχοσωματικούς παράγοντες του αδαμικού προσώπου, μέσω των οποίων θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν καταστροφικά οι ποικίλες αισθήσεις, που οι δυναμικές τους αφετηρίες θα εκπορεύονταν από την περιοχή του επιθυμητικού αλλά και του θυμοειδούς. Επιθυμίες βρώσεως και απολαύσεως υλικών στοιχείων της υπάρξεως αλλά και συγκινήσεις και εφέσεις ηδυπαθών εικόνων και παραστάσεων! Όλες οι απαιτήσεις των υλικών αισθήσεων του αδαμικού προσώπου, θα έπρεπε να αφυπνισθούν από την κατάσταση του «ύπνου» της αθωότητας και της αγνότητας, για να δραστηριοποιηθεί το αδαμικό ανθρώπινο πρόσωπο ήρεμα μεν αλλά καταλυτικά,

στην παράνομη καταστρατήγηση του χαρίσματος της ελευθερίας, με το οποίο το προίκισε ο Θεός!

Η Εύα βλέπει πλέον το δέντρο του καλού και πονηρού και ιδιαίτερα τον καρπό του, από μια νέα πλέον οπτική γωνία, με την σύμπραξη της επιθυμητικής έλξεως των αισθητών της υπάρξεως! Τα μόλις πριν απαγορευμένα, γενεσιουργά θανάτου στοιχεία της φύσεως, κοσμούνται τώρα, μέσα από το κάτοπτρο της νέας αυτής οπτικής γωνίας, με όλες τις «αρετές» των αισθησιακών αξιών της υπάρξεως. Οι ποικίλες παθογόνες πλέον αισθήσεις του αδαμικού προσώπου, σε μια αγαστή αλληλοπροσέγγιση, υπηρετούν ήδη, στο σύνολό τους, τον παράνομο και ανόσιο και ολέθριο γάμο του ανθρώπινου νου με όλα τα υλικά-παθογόνα αισθητά στοιχεία της κτίσεως.

Τώρα το δένδρο εκτιμάται στο σύνολο του ως καλόν, μεταποιούμενου και του πονηρού δυναμικού του σε θετική αξία της υπάρξεως. Τα μάτια της Εύας δεν βλέπουν πλέον την πραγματικότητα του πονηρού, επειδή το τελευταίο αυτό «κατεπόθη στο βάθος του ψυχικού της κόσμου τω λείω της ηδονής», και έγινε στο εξής νέο πρίσμα οράσεως των υλικών στοιχείων της υπάρξεως.

Έτσι η ωραία αισθητή -αισθησιακή- όψη του δέντρου της παρακοής ωθεί την Εύα σε μια νέα γεύση και μια εσώτερη, με το δέντρο αυτό, επιθυμητική επικοινωνία και αλληλοπεριχώρηση. Αγνοεί όμως, χάρη στην ανύποπτη δράση του πονηρού βατράχου, ότι η αλληλοπεριχώρηση αυτή είναι πλέον συζυγία θανάτου!

«Και διηνοιχθησαν οι οφθαλμοί των δύο, και έγνωσαν ότι γυμνοί ήσαν και έρραψαν φύλλα συκής και εποίησαν εαυτοίς περιζώματα».

Άλλα στο φόντο της φρικαλέας αυτής απορριπτέας προσωπικής εικόνας ο νους της Εύας μπόρεσε να ιδεί το θανατηφόρο πρόσωπο του δαιμονικού όφεως.

Μόνο τότε αντιλήφθηκε τη δαιμονική πλάνη του πονηρού λογισμού. Αποτέλεσμα, το όποιο στη θετική του πλευρά αφύπνισε την παγιδευμένη στον πειρασμό του όφεως αυτοσυνειδησία της. Τότε μόνο, αν και ήταν αργά πλέον, «ήλθε στον εαυτό της»!

Έτσι, όταν ο ελεγκτικός λόγος του Θεού απαίτησε εξήγηση της αιτίας της παρακοής της, «τί τούτο εποίησας», η Εύα ήταν σε θέση να αποκαλύψει το όργανο της πλάνης της: «ο όφις ηπάτησέ με, και έφαγον».

Αυτή ήταν η πρώτη, ούτως η άλλως, «νηπτική» γνωριμία του ανθρώπινου νου με τον πονηρό βάτραχο, τον εχθρό του ανθρώπου! Τον είδε πρόσωπο με πρόσωπο! Έκτοτε το πρόβλημα του ανθρώπου, ο οποίος ευλογήθηκε με το μυστήριο του

βαπτίσματος και ντύθηκε το Χριστό, είναι το κυνηγητό του βατράχου αυτού, στην προσπάθεια του να αποδυθεί ο Χριστιανός άνθρωπος τον παλαιό άνθρωπο και να αναγεννηθεί και ανακαινισθεί σε νέο άνθρωπο «εν Χριστώ» κτιζόμενον «εν οσιότητι της αληθείας».

Πηγή: *Ι.Κ,Κορναράκη, Ομοτ. Καθηγητού Παν/μιου, «Κυνηγώντας τον βάτραχο...στο φως της νήψεως», εκδ.Ι.Μ.Παντοκράτορος Σωτήρος Χριστού. Αγ.Αθανάσιος, Κέρκυρα.*